

Naturalisatie van
Claus George Willem Otto Frederik Geert von Amsberg

Toestemming tot het aangaan van een huwelijk door
Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Beatrix

MEMORIE VAN ANTWOORD

(Ingezonden bij brief van 1 november 1965)

Nr. 5

De toestemming tot het huwelijk

De ondergetekenden hebben met erkentelijkheid en instemming kennis genomen van de verklaring van zeer vele leden, dat zij gaarne en van harte hun medewerking zullen verlenen aan het geven van de gevraagde toestemming tot het aangaan van het voorgenomen huwelijk van Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Beatrix met de heer Claus von Amsberg en dat zij het jonge paar Gods zegen toewensen.

Met vele van deze leden zijn de ondergetekenden zich bewust van de bezwaren, die in bepaalde kringen van ons volk leven. Zij zullen daarop elders in deze memorie nader ingaan.

Vele andere leden, die zich eveneens ervan bewust waren, dat in ons volk verschillend wordt gedacht over aanvaarding van het ontwerp waarbij toestemming tot het huwelijk wordt gevraagd, constateerden terecht dat een grote meerderheid van het Nederlandse volk het huwelijk van Prinses Beatrix met de heer Von Amsberg toejuicht. Met deze leden betreuren de ondergetekenden, dat de keuze van de huwelijkspartner aanleiding is geworden tot verschillen van mening in ons volk. Zij delen het gevoelen, dat van het allergrootste belang is dat er rust heerst rondom het koningschap en dat alles vermeden dient te worden, wat dit instituut tot onderwerp van strijd in ons volk kan maken. Terecht stelden deze leden, dat voor het goed functioneren van onze democratische instellingen het mogelijk ontstaan van een „koningskwestie” funest zou zijn.

De ondergetekenden zijn het niet eens met de opvatting van deze leden, dat door een samenloop van omstandigheden Regering en volksvertegenwoordiging min of meer voor een voldongen feit zouden zijn gesteld en dat het in een eerder stadium ontbroken zou hebben aan een rustig en vertrouwvol beraad. Door de gebeurtenissen van begin mei, toen op indiscrète wijze met teletenzen foto's werden gemaakt van Prinses Beatrix en de heer Von Amsberg bij Huis Drakesteijn, is de gang van zaken zeker versneld, maar dat neemt niet weg dat er voldoende tijd en gelegenheid geweest is voor beraad over een eventuele verloving en huwelijk van de Prinses. In de bijna twee maanden tussen dat tijdstip en de verloving is er een nauw en veelvuldig contact geweest tussen Koninklijk Huis en Kabinet. Met name werd er uitvoerig overleg gepleegd door Hare Majesteit de Koningin en Prinses Beatrix met de Minister-President. Ook Zijne Koninklijke Hoogheid de Prins en de heer Von Amsberg waren veelvuldig in dat overleg betrokken.

Het deed de Regering genoegen te vernemen, dat de grote meerderheid van deze leden hun steun aan het wetsontwerp zouden geven, omdat er naar hun mening onvoldoende redenen zijn om de gevraagde toestemming te weigeren. Het vertrouwen, dat zij in de heer Von Amsberg uitspreken en de verwachting dat hij er spoedig in zal slagen zijn plaats temidden van ons volk te verwerven, worden door de ondergetekenden ten volle gedeeld.

De ondergetekenden betreuren, dat enkelen van deze leden tot een andere conclusie zijn gekomen en bij het afwegen van de argumenten onvoldoende redenen zagen om de gevraagde toestemming te verlenen. Zij hopen, dat deze leden hun standpunt na kennisneming van de argumenten, vervat in deze memorie, nader in overweging willen nemen.

Met verscheidene leden zijn de ondergetekenden van oordeel, dat het verlenen van toestemming in staatkundig opzicht een zo vanzelfsprekende zaak is, dat Regering en volksvertegenwoordiging zich niet zozeer moeten afvragen, welke bijzondere redenen er voor het geven van de toestemming zijn alswel of er zeer gegronde redenen zijn om die toestemming te

onthouden. Evenals deze leden zijn de ondergetekenden na rijp beraad — en na ampel onderzoek — tot de conclusie gekomen, dat dergelijke gegronde redenen niet aanwezig zijn. Met een negatieve houding ten aanzien van dit wetsontwerp zouden ook naar de mening der Regering het belang der monarchie en het landsbelang niet worden gediend.

Van de mededeling van enkele andere leden hun toezegging gestand te doen om — ondanks onveranderd begrip voor de bezwaren die bij sommigen in ons volk leven — mede te werken aan het verlenen van de gevraagde toestemming, namen de ondergetekenden met erkentelijkheid kennis. Deze leden spraken er hun voldoening over uit, dat de Prinses verklaard heeft dat zij, gesteld voor de keuze, haar roeping zou zijn gevolgd. Naar aanleiding hiervan wijzen de ondergetekenden er nogmaals op, dat de Prinses pas tot een verloving heeft besloten, nadat het Kabinet te kennen had gegeven de indiening van een toestemmingswet te willen bevorderen.

Ook van de bereidheid van enkele weer andere leden mede te werken aan het geven van de gevraagde toestemming en van de door hen uitgesproken wens aan het adres van de Prinses en haar aanstaande echtgenoot, hebben de ondergetekenden met erkentelijkheid en instemming kennis genomen.

Het betoog van een ander lid, dat eveneens bereid was aan het verlenen van toestemming mede te werken, over de strekking van artikel 17 der Grondwet, kunnen de ondergetekenden onderschrijven. De ondergetekenden constateerden met voldoening, dat de bezorgdheid, die bij dit lid met betrekking tot de persoon van de heer Von Amsberg aanvankelijk bestond, door nadere kennismaking met diens optreden inmiddels voor een groot deel was weggenomen. Zij vertrouwen, dat kennismaking van de aanvullende gegevens in deze memorie en van het verdere optreden van de heer Von Amsberg deze bezorgdheid geheel zal kunnen wegnemen.

De ondergetekenden zijn het eens met de opvatting van enige leden, dat de toestemming tot het huwelijk niet moet worden overhaast en dat de komende verkiezingen niet door een „koningskwesie” vertroebeld moeten worden. Dit laatste brengt de Regering — anders dan deze leden — tot de conclusie, dat uitstel van de gevraagde beslissing tot na de verkiezingen van 1966 nodig noch wenselijk is. Dat bij dit wetsontwerp overhaasting zou worden betracht, moeten de ondergetekenden met klem tegenspreken. Reeds meer dan vier maanden geleden werd het aangekondigd. Intussen is er ruimschoots de tijd geweest zich over deze aangelegenheid te beraden.

Enige andere leden, die ernstige bezwaren tegen de gevraagde toestemming hadden, wezen erop, dat de heer Von Amsberg voorbestemd is te zijner tijd de belangrijke positie van echtgenoot van het staatshoofd in te nemen. Op grond van zijn verleden achtten deze leden hem daarvoor niet aanvaardbaar.

De ondergetekenden hebben de indruk, dat genoemde leden blijkbaar onvolledig zijn ingelicht over het optreden van de heer Von Amsberg. Zo is het onjuist, dat deze zich na de oorlog niet kritisch over nazi-Duitsland en de passieve houding der nazi-Duitsers zou hebben uitgelaten. Nog op de persconferentie van 28 juni jl. heeft hij dat gedaan, zoals hieronder nader zal worden toegelicht. Maar ook zijn optreden in de daaraan voorafgaande jaren geeft duidelijk aan, welke zijn instelling tegenover nazi-Duitsland was en is. Zouden genoemde leden gelijk hebben, dan was het b.v. ondenkbaar geweest, dat een Joodse advocaat te Hamburg de heer Von Amsberg als assessor verbond aan zijn kantoor, dat zich vrijwel uitsluitend bezighield met schadeprocedures wegens door de nazi's gepleegd onrecht en dat een groot aantal Joodse cliënten had. Ook tijdens zijn diplomatieke functies, zowel in de Dominicaanse Republiek als in Ivoorkust nam de heer Von Amsberg bij verschillende gelegenheden stelling tegen nationaal-socialistische opvattingen. Het is dan ook niet verwonderlijk, dat hij gaarne deel zou hebben uitgemaakt van de nieuwe ambassade van Duitsland in Israël en zich verheugde daartoe te zijn aangezocht.

Mocht men nog twijfelen aan de gevoelens van de heer Von Amsberg, dan is het wellicht goed kennis te nemen van de rede, die de Duitse Bondsresident op 25 april jl. in Bergen-

Belsen heeft gehouden. In het zo juist genoemde interview, dat ook door de hier aan het woord zijnde leden werd vermeld, heeft de heer Von Amsberg zijn opvattingen kort weergegeven door naar deze rede te verwijzen. Daarin werd o.m. gezegd: „... En toch is Bergen-Belsen slechts één van die plaatsen, waarvan de namen ons met de diepste schaamte vervullen. Auschwitz, Theresiënstadt, Mauthausen, Schirmeck, Dachau ...; in deze eeuw zal het niemand mogelijk zijn zulke plaatsen te noemen zonder de herinnering op te roepen aan misdaden, die in het eigen land gepleegd werden door Duitsers aan Duitsers en jegens buitenlanders op het grondgebied van andere volkeren. In de twintig jaren die verstreken zijn sedert het scherm opging waarachter Hitler en zijn trawanten hun schandelijk bedrijf verborgen, heeft deze herinnering nog niets van haar verschrikkingen verloren. ... want wij Duitsers kunnen niet vergeten wat in onze naam is gebeurd.”.

Ook al was de heer Von Amsberg niet in de gelegenheid de herdenkingen bij te wonen, waarover in het voorlopig verslag wordt gesproken, de hierboven weergegeven gevoelens en opvattingen leven ook bij hem, zoals de ondergetekenden herhaalde malen is gebleken. Voordat de heer Von Amsberg naar menselijke verwachting geroepen zal worden als gemaal van de Koningin op te treden, zal hij ongetwijfeld bij herhaling de gelegenheid hebben gehad aan heel het Nederlandse volk deze geestesinstelling te tonen. De Regering is er dan ook van overtuigd, dat hij ook bij de in het voorlopig verslag genoemde herdenkingen in alle eerlijkheid bij de Nederlanders kan staan en als zodanig door ons volk zal worden aanvaard.

Naar aanleiding van de vraag van enige leden of het juist is, dat Prinses Beatrix gezegd heeft haar functie van Kroonprinses te willen stellen boven het aangaan van het thans voorgenomen huwelijk, indien het onderhavige wetsontwerp niet zou worden aangenomen, delen de ondergetekenden het volgende mede.

Op een tijdens de persconferentie op 28 juni 1965 gestelde vraag of de Prinses op enig moment in verband met de moeilijkheden in Nederland overwogen had geen goedkeuringswet aan te vragen, antwoordde zij: „Als ik voor de keus tussen mijn plichten en mijn wensen word gesteld, gaan voor mij zonder meer mijn plichten voor”.

Het is de ondergetekenden niet duidelijk wat de hier aan het woord zijnde leden bedoelen met „eerstgeboorteplicht”. De Grondwet geeft de volgorde voor de troonsopvolging aan. Degene die tot de troon wordt geroepen, kan daar afstand van doen. De betrokkene is daartoe in zeker opzicht vrij, maar zal uiteraard met vele factoren ernstig rekening moeten houden.

De opvatting van deze leden, dat een koningschap in onze parlementaire democratie slechts een symboolfunctie heeft, deelt de Regering niet, ook al onderschat zij geenszins de betekenis van die symboolfunctie. Zij heeft door de indiening van de ontwerp-Rijkswet overigens reeds te kennen gegeven, dat zij in de huwelijkskeuze van de Prinses geen belemmering ziet, dat zij te zijner tijd draagster van de Kroon zal worden.

Datum van het huwelijk

Enige leden wilden de beslissing over de gevraagde toestemming, alsmede derhalve de beslissing over de datum van het huwelijk uitgesteld zien tot na de verkiezingen van 1966.

De noodzaak hiertoe wordt door de ondergetekenden niet ingezien. Wel zijn zij bereid te bevorderen, dat bij de vaststelling van de definitieve huwelijksdatum zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de opmerking die vele leden maakten in verband met de verkiezingen voor de provinciale staten.

Plaats van het huwelijk

De hierboven genoemde vele leden betreurden het dat over de plaats van het huwelijk niet tevoren overleg met de Staten-Generaal heeft plaatsgevonden. Ook in het verleden was het niet gebruikelijk de plaats waar een dergelijk huwelijk werd gesloten in het gemeen overleg te betrekken. De Regering heeft er echter prijs op gesteld de Staten-Generaal ter zake het eerst en tijdig voor de aanvang van de behandeling van dit ontwerp van

Rijkswet over de plaats van het huwelijk in te lichten door hierover mededelingen te doen in de memorie van toelichting.

De ondergetekenden hebben zorgvuldig kennis genomen van het betoog van enige leden, die bezwaren maakten tegen het besluit het huwelijk in Amsterdam te doen plaatsvinden. Naar aanleiding daarvan stellen zij er prijs op mede te delen, dat zij zich opnieuw ernstig hebben bezonnen op de afschuwelijke verliezen, die vooral de burgers van Amsterdam hebben geleden door de ontstellende misdaden van het nazi-regime. Ook Prinses Beatrix en de heer Von Amsberg hebben deze gebeurtenissen andermaal in hun overwegingen betrokken en daarover met verschillende personen van gedachten gewisseld. Zich ten volle bewust van de gevoelens van droefenis en rouw, die bij de herinnering aan de gruwelen, gepleegd door de bezetter, telkens weer naar boven komen, hebben zij — evenals de Regering — er alle begrip voor, dat er in Amsterdam en ook elders in Nederland personen zijn, wie het moeilijk valt aan de feestelijke viering van hun huwelijk deel te nemen. Evenzeer als de Regering willen zij de eerlijke gevoelens van deze Nederlanders respecteren.

Zulks kan er echter niet toe leiden, dat van de eenmaal genomen beslissing inzake de plaats van het huwelijk zou worden afgeweken. De Regering is na een uitvoerig en zorgvuldig onderzoek tot de overtuiging gekomen, dat de heer Von Amsberg ten volle aanvaardbaar is als echtgenoot van de Nederlandse Kroonprinses. Dat brengt mede, dat hun huwelijk ook in de hoofdstad des lands moet kunnen worden gesloten. Anders dan enige leden is de Regering van oordeel, dat de plaats van vestiging van het aanstaande bruidspaar niet geëigend is voor een passende viering van het huwelijk der vermoedelijke troonopvolgster.

De naturalisatie

Met instemming vernamen de ondergetekenden, dat de leden, die zich met het wetsontwerp tot het verlenen van toestemming tot het aangaan van het huwelijk konden verenigen, daarvan met hen als consequentie zien, dat voorgesteld wordt de aanstaande echtgenoot van Prinses Beatrix het Nederlanderschap om redenen van staatsbelang te verlenen. Zij kunnen anderzijds begrijpen, dat de leden, die bezwaar tegen de toestemming tot het huwelijk hebben, zich ook tegen deze wijze van verlening van het Nederlanderschap verzetten.

De ondergetekenden delen niet het oordeel van laatstgenoemde leden, dat de niet-toepasselijkverklaring van artikel 7 van de Wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap (*Stb.* 1892, 268), als voorgesteld bij artikel 2, eerste lid, van het ontwerp van wet, niet noodzakelijk zou zijn en dat ook de heer Von Amsberg na zijn naturalisatie rekening dient te houden met het feit, dat hij zijn Nederlanderschap weer zal verliezen door handelingen als genoemd in dit artikel 7. De aanstaande echtgenoot van Prinses Beatrix en latere gemaal van de regerende Vorstin moet onvatbaar zijn voor verlies van het Nederlanderschap, niet alleen om zijn eigen persoonlijke positie, doch ook om de nationaliteitsrechtelijke status van de uit het huwelijk geboren kinderen. Verlies van het Nederlanderschap van de vader zou er immers toe kunnen leiden, dat de voordien geboren kinderen hun nationaliteit eveneens zouden verliezen en dat de na het verlies geboren kinderen het Nederlanderschap niet door geboorte zouden verkrijgen.

Het is niet nodig om, zoals van verschillende zijden werd gevraagd, in het ontwerp van wet te bepalen dat de heer Von Amsberg ingezetene van het Rijk wordt en zal blijven. Aan de ondergetekenden is geen wetsbepaling bekend, die aan een Nederlander-ingezetene in de zin van artikel 13 van de Wet op het Nederlanderschap meer rechten toekent dan aan een Nederlander-niet-ingezetene.

Naam en titel

De reden, waarom in de geslachtsnaam van de heer Von Amsberg „von” niet door „van” is vervangen, is uiteengezet in de derde alinea van de memorie van toelichting. Een alternatief zou zijn geweest inlijving in de Nederlandse adel, doch

hiervan is voorlopig afgezien nu het in het voornemen ligt de heer Von Amsberg de titel Prins der Nederlanden te verlenen. Inderdaad is Prins Bernhard in de wet, waarbij hem het Nederlanderschap werd verleend, aangeduid als „van” Lippe Biesterfeld, maar hiertoe kon destijds geredelijk worden overgegaan omdat aan de namen een titel voorafging. Overigens wijkt de thans gevolgde gedragslijn niet af van hetgeen bij namen, waarin de aanduiding „von” voorkomt, in naturalisatiewetten gebruikelijk is.

In de stukken wordt inderdaad „von” soms met een hoofdletter, soms met een kleine letter geschreven, zulks in overeenstemming met het gebruik, dat een hoofdletter wordt geschreven wanneer geen voornamen of voorletters aan de geslachtsnaam voorafgaan.

Ook de wetten, waarbij Prins Hendrik en Prins Bernhard genaturaliseerd zijn, houden geen uitdrukkelijke toestemming in om in plaats van de Duitse voornamen daarmee overeenkomende Nederlandse te dragen. Dit was ook niet nodig, omdat deze bijzondere naturalisatiewet tevens een namenvaststellende functie heeft. Bij gewone naturalisatiewetten plegen geen voornamen te worden veranderd.

Met voldoening hebben de ondergetekenden vernomen, dat het voornemen om aan de heer Von Amsberg de titel Prins der Nederlanden te verlenen veel instemming heeft gevonden. De aansluitende vraag of deze titel slechts door één persoon kan worden gedragen, beantwoorden de ondergetekenden ontkennend. Ook in het verleden zijn er tegelijkertijd meer Prinsen der Nederlanden geweest. De ondergetekenden zien niet in waarom daartegen thans bezwaar zou bestaan. De overige in dit verband gestelde vragen raken beslissingen, waarover de Regering zich te zijner tijd zal beraden.

Een Koninklijk besluit vergelijkbaar met dat van 6 januari 1937, *Stb.* 2, is niet te verwachten. Wel is het de bedoeling om bij Koninklijk besluit, analoog aan dat van 26 oktober 1937, *Stb.* 5, regels te treffen ten aanzien van de namen welke de kinderen van Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Beatrix zullen dragen.

Het voornemen in een te zijner tijd uit te vaardigen Koninklijk besluit mede een bepaling op te nemen, dat de heer Von Amsberg lid en Prins van het Koninklijk Huis is, blijkt verscheidene leden aanleiding te geven tot de vraag waarom dat nodig is. De bedoeling is mogelijke twijfels over het lidmaatschap van het Koninklijk Huis van de heer Von Amsberg na de voltrekking van het huwelijk uit te sluiten. De staatsrechtelijke gevolgen, verbonden aan het zijn van „Prins van het Koninklijk Huis”, zijn gering in aantal. Voor zover bekend komt deze omschrijving alleen voor in artikel 76, lid 1, van de Grondwet en in artikel 2, de leden 2 en 3, van de Wet op de Raad van State. De vraag of daarvoor het zijn van Prins van Oranje-Nassau of Prins der Nederlanden een onmisbare voorwaarde is, kunnen de ondergetekenden thans niet beantwoorden, doch zij zullen zich daarover nader beraden.

In dit verband zijn de ondergetekenden overigens geen wettelijke voorschriften bekend, die thans betrekking hebben op kwalificaties als „Prinsen van het Koninklijk Geslacht” of „de Vorsten van Ons Huis”, welke uitdrukkingen nog werden gebezigd in artikel 4 van de Wet van 24 november 1936, *Stb.* 1.

De aan het slot van het verslag gestelde vraag heeft blijkbaar betrekking op de rangschikking van geslachtsnaam en titel. Dit zal worden geregeld in het op de vooravond van het huwelijk uit te vaardigen Koninklijk besluit, waarbij de heer Von Amsberg de titel van Prins der Nederlanden zal worden verleend.

's-Gravenhage, 2 november 1965.

*De Minister-President,
Minister van Algemene Zaken,
J. CALS.*

*De Minister van Justitie,
SAMKALDEN.*

*De Minister van Binnenlandse Zaken,
SMALLENBROEK.*